

Til lovforslag nr. L 12, 13 og 14. Betænkning afgivet af erhvervsudvalget den 12. oktober 1982

Betænkning

over

I. Forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v.

II. Forslag til lov om stop for avancer m.v.

III. Forslag til lov om ændring af lov om priser og avancer

Udvalget har behandlet lovforslagene i nogle møder og har herunder haft samråd med industriministeren, der tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

Nogle af udvalgets stillede spørgsmål er tillige med ministerens besvarelse heraf optrykt som bilag til betænkningen.

Udvalget har desuden modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Butikshandelens Fællesråd,
 Danske Elværkers Forening,
 Danske Fjernvarmeværkers Forening,
 Forbrugerrådet,
 Håndværksrådet,
 Industrirådet og
 Komgas I/S.

Herefter indstiller et *mindretal* (det konservative folkepartis, venstres og centrum-demokraternes medlemmer af udvalget samt Barsøe-Carnfeldt (UP)) lovforslagene til *vedtagelse* med de af industriministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal inden for mindretallet* (Barsøe-Carnfeldt (UP)) ønsker at udtale følgende:

Vedtages de nævnte lovforslag om begrænsning af udbytter og stop for avancer, vil dette uanset den tidsbegrænsede periode medføre, at en del af erhvervslivets naturlige investorer i denne periode vil foretrække at investere i passive, højtforrentede statsobligationer, pantebreve, købekontrakter m.v.

Da erhvervslivet netop i disse tider har et stort behov for nye kapitalinvestorer, som vil være med til at satse risikobetonet kapital for at skabe overskud og nye arbejdspladser, vil det være naturligt, at der i samme periode som foreslået i lovforslagene indføres en tilsvarende begrænsning af muligheden for at hæve afkast på statsobligationer, pantebreve, købekontrakter m.v. for på denne måde at begrænse kapitalinvestorerens vandring fra erhvervslivet som investeringsområde til passive papirer.

Et *andet mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) udtaler:

Ved 1. behandling af lovforslagene gav mindretallet udtryk for, at lovforslagene ikke skabte en balanceret indkomstudvikling. Det mener mindretallet stadig.

Hvad angår holdningen til L 12 (forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v.), henviser mindretallet til sine bemærkninger ved 1. behandling.

Med hensyn til L 13 (forslag til lov om stop for avancer m.v.) er det helt klart fremgået under udvalgsarbejdet, at regeringen ikke ønsker at ændre lovforslagene således, at lønmodtagerne ikke rammes dobbelt, nemlig ved en meget lempelig avancelovgivning og et vidtgående indgreb i lønoverenskomsterne og på forskellige sociale områder. Dertil kommer, at varigheden af indgrebet over for lønmodtagerne er 2 år og 5 måneder, og at avanceloven gælder i 5 måneder.

Mindretallet finder det også utilfredsstillende, at monopoltilsynet skal omprioritere sit arbejde for at efterleve disse love, således at opgaver ifølge den permanente pris- og monopollow udskydes.

I denne forbindelse er det med bekymring, at mindretallet har noteret sig, at industriministeren i et samråd har tilkendegivet, at han ikke finder det forringende at udskyde nogle kontrol- og stikprøver i en 5 måneders periode.

Forbrugerne i Danmark bliver ringere stillet ved gennemførelse af disse love, hvilket også blev tilkendegivet af en deputation fra Forbrugerrådet.

Mindretallet vil under 2. behandling i salen redegøre for sin stilling til ændringsforslagene og lovforslagene som helhed.

Et tredje mindretal (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) vil redegøre for sin stilling til de af ministeren stillede ændringsforslag ved 2. behandling og for sin stilling til de endelige lovforslag ved 3. behandling.

De tre lovforslag er regeringens alibi for det grove overgreb mod lønarbejderne og de arbejdsløse. Det er det tyndeste alibi, der endnu er set.

Specielt lovforslag nr. L 12 (forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v.) må betegnes som en fornærmelse mod befolkningen og folketinget, idet lovforslaget i den af regeringen foreslåede form er totalt virkningsløst.

I sig selv er udbyttebegrænsning en narret, idet der kun er tale om en udskydelse. Men lovforslaget indeholder ikke engang en reel begrænsning af de udbetalte udbytter.

Ifølge lovforslaget kan selskaberne vælge mellem tre grænser: forrige års udbytte, 5 pct. af egenkapitalen eller 6 pct. af selskabskapitalen. Det følger af svar, som udvalget har modtaget fra industriministeren, og som er optrykt som bilag til betænkningen, at reglen om 5 pct. af egenkapitalen giver mulighed for at forhøje det gennemsnitlige udbytte med over 30 pct. og derved helt ophæver den udbyttebegrænsning, som lovforslaget angiveligt lægger op til.

Hertil kommer, at lovforslaget ikke indeholder forbud mod udstedelse af friaktier, og at det tillader forhøjelser af bestyrelseshonorarer med op til 6 pct.

Mindretallet har stillet ændringsforslag, som vil sikre, at loven dog får en vis mening.

Lovforslag nr. L 13 (forslag til lov om stop for avancer m.v.) indeholder også en række huller, hvoraf det alvorligste er, at loven udløber, når de nye overenskomster træder i kraft, så lønarbejderne ikke har nogen garanti for prisudviklingen i overenskomstperioden. Også her har mindretallet stillet en række ændringsforslag for at dække de værste huller.

Et fjerde mindretal (fremskridtspartiets medlem af udvalget) udtaler:

Fremskridtspartiet er principiel modstander af alle restriktioner vedrørende prisdannelsesmekanismerne og er overbevist om, at jo flere restriktioner der gennemføres, jo mere afsvækkes den frie konkurrence, og jo dårligere er forbrugerne stillet.

De dygtigste firmaer vil altid kunne sælge de bedste varer til den laveste pris, og at denne situation fuldt ud opretholdes, kan kun være i forbrugernes interesse. Hvis man ønsker lavest mulige priser på alle danske varer, skal man sætte ind over for de omkostninger, der er forbundet med dansk vareproduktion af enhver art.

Når der opretholdes en statsafgift på ca. 25 kr. på hver times arbejde, der bruges til at fremstille danske varer, vil danske varer selvsagt have svært ved at konkurrere, og derved bliver det i stadig større grad udenlandsk producerede varer, der sælges i Danmark, og hvad der tjenes ved at producere disse varer i udlandet, kan jo ikke reguleres ved danske avancestoplove.

Når man gennemfører avancestoplove i Danmark, sikrer man altså, at danske produktionsvirksomheder kun har begrænsede indtjeningsmuligheder, medens de udenlandske virksomheder, de danske arbejdspladser skal konkurrere med, stadig har frit spil vedrørende avancerne. Resultatet af danske pristop- og avancestoplove bliver uvægerlig hver gang, at danske produktionsvirksomheder afsvækkes i konkurrencesituationen i forhold til udenlandske. Slutresultatet bliver færre danske arbejdspladser og flere udenlandske arbejdspladser.

Enhver restriktion på priser og avancer betyder reelt import af arbejdsløshed til Danmark. Danske forbrugere skal så over skattebilletten betale understøttelse til de medbor-

gere, der bliver arbejdsløse på grund af de restriktioner, man indfører over for de virksomheder, der producerer varer i Danmark til det danske hjemmemarked. Den skat, danske forbrugere betaler, er reelt de samme kroner, som danske lønmodtagere betaler som statsafgift på deres arbejdskraft. Når alle sammenhængene analyseres igennem, vil man komme til det resultat, at nærværende lovforslag alle er til skade for forbrugerne, for virksomhederne og for det danske samfund i dets helhed. Disse skadevirkninger kan naturligvis afbødes en del, hvis man samtidig via kraftige besparelser på det danske offentlige overforbrug kan lempe behovet for at opkræve statsafgift (indkomstskat) på dansk arbejdskraft.

Mindretallets stillingtagen til lovforslagene er derfor afhængig af, hvor store lettelser i statsafgiften på arbejdskraft der samtidig gennemføres. Lettelse i statsafgiften på arbejdskraft gennemføres mest socialt retfærdigt og mest rationelt ved at forhøje den skattefrie bundgrænse for de lønninger, som er erhvervslivets største omkostninger.

Et femte mindretal (det radikale venstres medlem af udvalget) kan tiltræde de af industriministeren stillede ændringsforslag, men vil i øvrigt redegøre for sin stilling til lovforslagene ved 2. behandling.

Ændringsforslag

til

I. Forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v.

Af et mindretal (Gade (SF) og Rahbæk Møller (SF)):

Til § 1

1) I stk. 1 udgår nr. 2.

Nr. 3 bliver herefter nr. 2.

2) Efter stk. 4 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 5. I begrænsningsårene må selskabskapitalen ikke udvides ved udstedelse af fondsaktier.«

Til § 4

3) Stk. 4 udgår.

Bemærkninger

Til nr. 1

Ifølge de svar, som er optrykt som bilag 1 til betænkningen, vil reglen om, at udbytter kan forhøjes til 5 pct. af egenkapitalen, helt ophæve den angivelige hensigt med loven, nemlig at begrænse udbyttet. Det fremgår af svarene, at det gennemsnitlige udbytte kan forhøjes med over 30 pct. inden for lovens rammer.

Reglen foreslås derfor ophævet. Det skal tilføjes, at de virksomheder – eksempelvis nystartede virksomheder – der måtte have en rimelig grund til at forhøje udbyttet, fortsat vil kunne gøre det ved at benytte reglen om, at udbytter kan forhøjes til 6 pct. af selskabskapitalen.

Til nr. 2

Det foreslås at forbyde udstedelse af fondsaktier i begrænsningsperioden.

Til nr. 3

Det foreslås, at reglen om, at bestyrelses-honorarer m.v. kan forhøjes med op til 10.000 kr., udgår.

Ændringsforslag

til

II. Forslag til lov om stop for avancer m.v.

Til § 1

Af et mindretal (Gade (SF) og Rahbæk Møller (SF)):

1) I stk. 2 indsættes efter 2 pkt. som nyt punktum:

»Øgede emballageomkostninger kan dog ikke indregnes i priserne, hvis overgangen til en dyrere emballage fortrinsvis er begrundet af reklamemæssige hensyn.«

2) Stk. 3 affattes således:

»Stk. 3. Uanset bestemmelserne i stk. 1 og 2 kan industri- og håndværksvirksomheder

nøjes med at nedsætte priserne med beløb, der svarer til halvdelen af rationaliseringsgevinster opnået efter den 5. oktober 1982.«

Af *industriministeren*, tiltrådt af et *mindretal* (Henning Andersen (KF), Collet (KF), Bo Kristensen (KF), Lennart Larson (V), Løgstrup (V), Hahn (CD), Janne Normann (RV) og Barsøe-Carnfeldt (UP)):

3) Efter stk. 3 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 4. Lønstigninger indtruffet fra og med den 5. oktober 1982 kan højst indregnes i priser, takster m.v. for den enkelte vare eller ydelse i det omfang, de gyldigt har kunnet aftales, fastsættes eller godkendes i medfør af lov om begrænsning af lønstigninger og om ændring af takt- og dyrtidsregulering m.v. Dette gælder såvel stigninger i direkte arbejds løn som lønstigninger inden for bruttoavancen.«

4) Stk. 4, der bliver stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. For tjeneste- og transportydelser finder bestemmelserne i stk. 1-4 tilsvarende anvendelse.«

Til § 2

5) Paragraffen affattes således:

»§ 2. Offentlige og koncessionerede virksomheders salg af varer og levering af transport- og tjenesteydelser omfattes ikke af bestemmelserne i denne lov.«

Til § 4

6) 2. pkt. udgår.

Af *mindretallet under nr. 1*:

Til § 5

7) Stk. 2 udgår.

Af *industriministeren*, tiltrådt af *mindretallet under nr. 3*:

Til § 10

8) I stk. 1 udgår », § 2«.

Af *mindretallet under nr. 1*:

Til § 12

9) »1983« ændres til: »1985«.

Til § 13

10) Paragraffen udgår.

Bemærkninger

Til nr. 1

Som påvist af Forbrugerrådet er der et hul i bestemmelsen om, at øgede reklameudgifter ikke kan indregnes i priserne. Øgede emballageudgifter i reklameøjemed kan nemlig indregnes i priserne, som lovforslaget er formuleret. Det forelås, at dette hul lukkes.

Til nr. 2

Ifølge lovforslaget skal rationaliseringsgevinster udelt komme virksomhederne til gode. Det foreslås, at gevinsten deles ligeligt mellem virksomhed og forbrugere.

Til nr. 3 og 4

Bestemmelsen fremsættes med henblik på at præcisere, hvilke lønstigninger, indtrådte i stopperioden, der lovligt kan indregnes i priserne.

Til nr. 5

De kommunale budgetter og budgetterne for en lang række offentlige og koncessionerede virksomheder er allerede udarbejdet for det kommende år. I disse budgetter er der forudsat takststigninger dels for at imødegå omkostningsstigninger, dels for at rette op på en hidtil eksisterende ubalance mellem indtægter og udgifter. Det vil stemme med regeringens hensigter, at der tilstræbes balance i disse budgetter, og da pris- og takstfastsættelsen på disse områder allerede er under tilsyn fra offentlige myndigheder, er det fundet rimeligt at undtage offentlige og koncessionerede virksomheder fra loven og hermed undgå den med en dispensationsprocedure forbundne administration.

Til nr. 6

Da forsikringsvirksomhed er koncessioneret i medfør af lov om forsikringsvirksomhed

og dermed falder uden for loven efter ændringsforslaget til § 2, må § 4, sidste pkt., udgå. Forsikringsvirksomhed vil herefter være underkastet forsikringstilsynets kontrol efter tilsynsloven og monopolloven.

Til nr. 7

Lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at omkostningsstigninger kan skævdeles på forskellige varegrupper. Det foreslås, at denne bestemmelse udgår.

Til nr. 8

Collet (KF) Henning Andersen (KF) Bo Kristensen (KF) Lennart Larson (V)

Løgstrup (V) Askjær Jørgensen (FP) fmd. Barsøe-Carnfeldt (UP) Hahn (CD) nfmd.

Svend Andersen (S) Ritt Bjerregaard (S) Erling Jensen (S) Kelm-Hansen (S)

Tove Lindbo Larsen (S) Lissa Mathiasen (S) Janne Normann (RV) Gade (SF)

Rahbæk Møller (SF)

Partierne VS og KrF havde ikke medlemmer i udvalget.

Ændringen er en følge af forslaget til ændring af § 2.

Til nr. 9

Det foreslås, at lovens gyldighedsperiode forlænges fra 27. februar 1983 til 27. februar 1985.

Til nr. 10

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslag nr. 9.

Bilag 1

Nogle af udvalget stillede spørgsmål på L 12 – forslag til lov om begrænsning af udbytter, tantieme og vederlag m.v. – og ministerens besvarelse heraf

Spørgsmål:

Udvalget udbeder sig om muligt en belysning af de økonomiske konsekvenser, såfremt alle virksomheder vælger en beregning af udbyttet efter henholdsvis § 1, stk. 1, 2) og 3), set i forhold til den situation, at alle virksomheder (bortset fra nyetablerede o.lign.) vælger sammenligningsåret som beregningsgrundlag (jfr. § 1, stk. 1, 1)).

Svar:

Aktieselskabs-registeret er ikke i besiddelse af de ønskede statistiske oplysninger.

Danmarks Statistik har telefonisk oplyst, at der ikke foreligger tal for årene efter 1979.

Nedenfor er der imidlertid til illustration af problemstillingen vist udbyttmulighederne, baseret på de 3 alternativer ud fra tal fra 1978 og 1979.

Som »sammenligningsår« er anvendt 1978, og som »begrænsningsår« er anvendt 1979.

Det samlede udbytte, jfr. § 1, stk. 1, nr. 1, udgjorde i 1978..... 2.632 mill. kr.

Den samlede egenkapital udgjorde i 1979 69.729 mill. kr. 5 pct. heraf, jfr. § 1, stk. 1, nr. 2, giver..... 3.486 mill. kr.

Den samlede selskabskapital udgjorde i 1979 27.467 mill. kr. 6 pct. heraf, jfr. § 1, stk. 1, nr. 3, giver..... 1.648 mill. kr.

Spørgsmål:

Kan ministeren oplyse om udbytters gen-

nemsnitstørrelse i årene 1979–1980–1981?

Svar:

Aktieselskabs-registeret er ikke i besiddelse af de ønskede oplysninger, og Danmarks Statistik har ikke tal for årene efter 1979.

Ultimo 1979 havde 6.362 selskaber en selskabskapital på ½ mill. kr. eller derover, og det samlede udbytte udgjorde 2.467 mill. kr.

Det gennemsnitlige udbytte for 1979 udgjorde således ca. 387.800 kr. pr. selskab, hvilket svarer til ca. 3,4 pct. af den gennemsnitlige egenkapital og ca. 8,5 pct. af den gennemsnitlige selskabskapital for de omhandlede selskaber.

Spørgsmål:

Der udbedes en opgørelse over typiske udbytter:

- 1) som procent af egenkapitalen
- 2) som procent af selskabskapitalen.

Opgørelsen bør indeholde eksempler dels på fremstillingsvirksomheder og dels på pengeinstitutter.

Svar:

Der foreligger ikke oplysninger, hvorefter typiske udbytter kan beregnes. Ministeriet har i stedet foretaget opgørelse af gennemsnitstal på basis af oplysninger for de omhandlede fremstillingsvirksomheder og banker i 1979, idet oplysninger om de relevante beløb ikke foreligger for de efterfølgende år.

Af statistiske oplysninger for 1979 for selskaber, herunder banker, kan beregnes følgende gennemsnitstal pr. selskab:

	Egenkapital	Aktiekapital	Udbytter
Fremstillingsvirksomheder	16 mill. kr.	6,4 mill. kr.	0,6 mill. kr.
Banker	172 mill. kr.	58 mill. kr.	7 mill. kr.

Heraf følger, at det gennemsnitlige udbytte for de omhandlede selskaber i procent udgjorde:

	Af den gennemsnitlige egenkapital	Af den gennemsnitlige aktiekapital
Fremstillingsvirksomheder	3,7 pct.	9,4 pct.
Banker	4,1 pct.	12,1 pct.

Bilag 2

Nogle af udvalget stillede spørgsmål på L 13 – forslag til lov om stop for avancer m.v. – og ministerens besvarelse heraf

Spørgsmål:

Skal bemærkningerne til § 1, stk. 1, pkt. 3, forstås således, at det nu i modsætning til tidligere pris- og avancelove er indekserede afskrivninger, der kan indregnes i priserne?

Svar:

Efter lovforslagets § 1, stk. 1, nr. 4, kan der indregnes øgede afskrivninger.

Monopoltilsynets praksis på området har været at acceptere de skattemæssige afskrivninger, herunder forskudsafskrivninger og henlæggelser til investeringsfonds. Dog vil der ikke kunne indregnes større afskrivninger end faktisk foretagne, selv om disse er mindre end de skattemæssigt tilladte.

Med virkning fra 1. januar 1982 er det tilladt virksomhederne over for skattemyndighederne at beregne de skattemæssige afskrivninger på basis af et indekseret afskrivningsgrundlag.

Administrationen af al hidtidig prislovgivning har bygget på kostprisprincippet, hvorefter afskrivningsgrundlaget opgøres ud fra de faktiske anskaffelsespriser. Herved sikres forbrugerne mod gennem priserne at bidrage til dækning af allerede én gang betalte anlægsudgifter.

Det må endvidere tages i betragtning, at skattemyndighedens regler er opstillet med henblik på efterfølgende at opgøre et grundlag for beskatning af en allerede erhvervet indkomst, medens prismyndighedens accept af indregning i priserne af afskrivninger på opskrevne anlægsværdier ville få virkning på den fremtidige prisfastsættelse og den fremti-

dige indkomst.

På denne baggrund samt endvidere under hensyn til lovens begrænsede gyldighedsperiode har man ikke fundet, at det ville være rimeligt med dette lovforslag at bryde med dette kostprisprincip ved at tillade indregning af øgede afskrivningsbeløb i priserne som følge af, at afskrivningsgrundlaget opskrives, uanset at dette er tilfældet i skattemæssig henseende.

Spørgsmål:

Kan ministeren bekræfte, at undtagelsen som nævnt i ministerens ændringsforslag til L 13, § 2 også omfatter varmegærker, vandværker o.lign., der er privatejede eller drives på andels- eller interessentskabsbasis?

Svar:

Virksomheder, herunder varmegærker, vandværker o.lign., der er privatejede, herunder privatejede virksomheder, der drives på andels- eller interessentskabsbasis, vil kun være undtaget fra loven i det omfang, de driver virksomhed i henhold til en koncession. Om en virksomhed er koncessioneret eller ej, vil i almindelighed fremgå af lovgivningen. På de områder, hvor dette ikke er tilfældet, må det i det enkelte tilfælde afgøres af monopoltilsynet. Udgangspunktet må i denne forbindelse tages i bemærkningerne til ændringsforslaget til § 2, herunder specielt om pris- og takstfastsættelser på det pågældende område allerede er under tilsyn fra en offentlig myndighed.